

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001

Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-83

E-mail: themis@minjust.gov.ua

http://www.minjust.gov.ua

Код ЄДРПОУ 00015622

Органам за списком

№ _____
На № _____

*Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини
у справі «Бурля та інші проти України»*

06.11.2018 Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) було ухвалено рішення у справі «Бурля та інші проти України» (заява № 3289/10), яке набуло статусу остаточного 06.02.2019.

Справу було розпочато за заявою дев'ятнадцяти громадян України ромської етнічної групи, які стверджували про порушення низки статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з нападом на їхні будинки під час антиромського «погрому», до якого, як стверджувалося, були причетні державні органи чи, принаймні, не змогли запобігти йому та провести ефективно розслідування, а також неналежними умовами їхнього проживання після переселення у результаті цього нападу.

У цій справі Європейський суд констатував порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції з огляду на таке:

- напад на будинки заявників був умотивований антиромськими настроями;
- працівники міліції не вжили жодних заходів для захисту будинків заявників від нападу і жодної об'єктивної причини їхньої бездіяльності наведено не було;
- рішення селищної ради та, зокрема, присутність та пасивність працівників міліції на місці нападу виглядали, як офіційне схвалення нападу; та
- напад становив таке, що принижує гідність поведження, зокрема, з огляду на ставлення державних органів.

Крім того, Європейський суд встановив порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції у зв'язку з непроведенням державними органами ефективного розслідування цих подій та порушення статті 8 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції з огляду на роль, яку відіграли державні органи, перед початком та під час нападу на будинки заявників, а також непроведенням ними ефективного розслідування нападу.

Факти справи та суть порушень викладені у стислому викладі рішення, що додається.

ВРСДЗ НАВС	
Вх. №	799
"01" _____	20 19 р.
кількість аркушів:	
осн. док.	3
додаток	3

УВ Міністерство юстиції України
7174/1002-30-19/5.2.2 від
22.02.2019

Відповідно до пункту 1 статті 46 Конвенції та статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання Україною.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаного рішення. Відповідні положення закріплені у Правилах КМ РЄ щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (від 10 травня 2006 року).

Звертаємо увагу на висновки Європейського суду у цій справі:

Щодо порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції Європейський суд прокоментував мотиви нападу на будинки заявників та оцінив роль державних органів у переселенні заявників:

«130. ...ні на національному рівні, ні у цьому Суді не оскаржувалося по суті те, що напад на будинки заявників був обумовлений антиромськими настроями серед жителів селища...»

132. З матеріалів справи вбачається, що представники держави прямо закликали заявників покинути селище, оскільки вони або не бажали або вважали себе нездатними захистити їх від нападу натовпу. Суд також вважає встановленим, що працівники міліції були присутніми під час розкрадання будинків заявників, але не вжили жодних помітних спроб втрутитися. Ця присутність у поєднанні з рішенням селищної ради від 09 вересня 2002 року, яким, як вбачається, було підтримано виселення із селища «соціально небезпечних осіб», становила прояв офіційного схвалення дій нападників...»;

134. ...Суд доходить висновку, що роль працівників міліції, які вирішили не захищати заявників, а лише порадили їм поїхати перед «погромом» (див. пункт 12), і те, що ці події включали в себе проникнення та розкрадання будинків заявників великим натовпом, налаштованим проти них як ромів (тобто членів вразливої групи), становили достатньо серйозну образу гідності заявників, щоб характеризуватися як таке, що «принижує гідність», поводження...».

Щодо процесуального аспекту статті 3 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції Європейський суд вказав на низку серйозних недоліків:

«140. ... незважаючи на наявність великої кількості інформації, яка вказувала на обізнаність працівників місцевої міліції та селищного голови про підготовку нападу, не було вжито жодних заходів для уточнення її обсягу та коли вони її отримали, джерела їхньої інформації, чи знали вони когось з організаторів нападу, чи мали вони контакт із ними та чому вони обмежили

свою участь лише попередженням заявників, щоб вони рятувались втечею, а не взяттям будь-яких кроків для запобігання нападу.

141. ... відповідальним за ключову та активну участь у слідстві був старший слідчий обласної міліції. Проте цьому слідчому допомагала команда, до складу якої входили працівники місцевої міліції...

143. ... з трьох осіб, чітко встановлених як підбурювачі погрому – О.М., П.М. та І.Д. – вочевидь, лише двоє, О.М. та П.М., були допитані... немає жодних відомостей, чи допитували їх щодо стверджуваної участі у підбурюванні до нападів. Більше того, вбачається, що тоді як свідки одногосно заперечували свою особисту участь у нападі на будинки ромів, жоден свідок – навіть О.М. та П.М., – не був допитаний щодо того, чи знали вони кого-небудь з нападників. Це особливо дивно у ситуації працівників міліції, які були присутніми на місці події та особисто спостерігали за нападом і нападниками.

144. ... незважаючи на наявність чітких доказів спрямованості нападу на членів конкретної етнічної групи, він розслідувався як звичайне порушення громадського порядку, а відповідне положення Кримінального кодексу України, конкретно спрямоване на придушення насильства на ґрунті расового та іншого упередження (стаття 161 Кодексу), застосоване не було. Навіть при розгляді такого злочину, як хуліганство, єдине на яке посилалися державні органи, вочевидь, жодної уваги антиромським упередженням, як можливим обтяжуючим обставинам, приділено не було (див. статтю 67 Кримінального кодексу України)... немає жодних доказів проведення державними органами будь-якого розслідування за фактом антиромського упередження як імовірного мотиву злочину.

145. ... Наведені висновки у цій конкретній справі також мають розглядатися з урахуванням міжнародних доповідей, які описують закономірне постійне упереджене ставлення до ромів в Україні, у тому числі з боку певних працівників правоохоронних органів».

Слід наголосити, що рішення такої категорії перебувають під особливою увагою Ради Європи, зокрема КМ РЄ та Консультативного комітету Рамкової конвенції про захист національних меншин. Ці наглядові органи Ради Європи, серед іншого, звертають увагу України, що дискримінація ромського населення все ще залишається найчастішим проявом ксенофобії в Україні (звіт Консультативного комітету Ради Європи у рамковій конвенції про захист національних меншин за посиланням <https://rm.coe.int/09000016807930cf>).

Крім цього, у березні 2019 року на своєму черговому засіданні КМ РЄ розгляне питання виконання Україною рішень Європейського суду «Федорченко та Лозенко проти України» та «Григорян та Сергієва проти України» у яких Європейський суд констатував порушення статті 14 Конвенції у поєднанні з порушенням процесуального аспекту статті 2 у зв'язку з тим, що органи які провадили слідство не в повній мірі розглянули факт вчинення злочину який був направлений проти заявників у зв'язку з їх етнічною приналежністю; порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з відсутність ефективного розслідування факту жорстокого та такого

що принижує гідність поводження під час затримання заявника працівниками правоохоронних органів. Європейський суд також констатував порушення матеріального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з фактом жорстокого та такого, що принижує гідність поводження по відношенню до заявника в камері тимчасового затримання. Важливо зазначити, що в цій справі було констатовано порушення статті 14 в поєднанні зі статтею 3 Конвенції. Європейський суд встановив, що заявник звертався до національних органів з заявою про те, що його затримання та побиття було вмотивовано його етнічним походженням. Європейський суд дійшов висновку, що незважаючи на твердження заявника органи влади не розглянули питання расистських мотивів вчинення вказаного злочину.

Беручи до уваги зазначене **прошу** у межах компетенції:

- Внести запис до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) та провести ефективне розслідування за встановленими Європейським судом у цій справі фактами такого, що принижує гідність поводження із заявниками, враховуючи висновки Європейського суду щодо неефективного розслідування.

Слід наголосити, що у справах такої категорії особлива увага звертається на викриття расистських та дискримінаційних мотивів скоєння злочину.

Разом з тим, відповідно до практики Європейського суду щоб розслідування могло вважатися ефективним, воно має призвести до встановлення і покарання винних осіб. Це не є обов'язком досягнення результату, але обов'язком вжиття заходів.

У випадку, коли ефективне розслідування провести неможливо КМ РС очікує детальну інформацію щодо застосування інших форм засобів відшкодування шкоди, завданої внаслідок здійснення неефективного розслідування, зокрема таких як грошова компенсація та публічне вибачення.

- Забезпечити належне процесуальне керівництво досудового розслідування за встановленими Європейським судом у цій справі фактами такого, що принижує гідність поводження із заявниками, враховуючи висновки Європейського суду щодо неефективного розслідування;
- Доповнити методичні рекомендації «Злочини, вчинені на ґрунті нетерпимості: особливості розслідування», «Кримінально-правова характеристика злочинів, що вчиняються на ґрунті нетерпимості» висновками Європейського суду у вказаній справі, а також звіту Консультативного комітету Ради Європи у рамковій Конвенції про захист національних меншин;
- Повідомити результати моніторингу ЄРДР щодо проведення досудового розслідування у кримінальних провадженнях, розпочатих з мотивів нетерпимості;
- Повідомити інформацію про продовження роботи робочої групи, створеної Міністерством внутрішніх справ України, з питань правоохоронної та міграційної діяльності, зокрема про заплановані на 2019 рік заходи та її основні напрацювання;

- Повідомити про взаємодію з Проектом Ради Європи «Захист національних меншин, включаючи ромів та мови меншин в Україні»;
- Довести висновки Європейського суду у вказаній справі до відома працівників органів досудового розслідування для врахування у роботі;
- Національну академію внутрішніх справ України та Національну академію прокуратури України – забезпечити впровадження в процес професійної підготовки працівників органів досудового розслідування заходів такої тематики з метою підвищення рівня обізнаності із положеннями Конвенції.

З метою забезпечення належного звітування КМ РЄ прошу повідомити про результати розгляду цього листа до 29.03.2019.

Крім того повідомляю, що найближчим часом автентичний переклад вказаного рішення буде надрукований у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщений на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

Додаток: 1. Стислий виклад вказаного рішення

**Заступник Міністра –
Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Іван ЛІЩИНА

Список

Міністерство внутрішніх справ України – вул. Академіка Богомольця, буд. 10, м. Київ, 01601

Генеральна прокуратура України – вул. Різницька, буд. 13/15, м. Київ, 01011

Державне бюро розслідувань – вул. Симона Петлюри, буд. 15, м. Київ, 01032

Національна поліція України – вул. Академіка Богомольця, буд. 10, м. Київ, 01601

✓ **Національна академія внутрішніх справ України** – пл. Солом'янська, буд. 1, м. Київ – ДСП, 03035

Національна академія прокуратури України – вул. Мельникова, буд. 81-б, м. Київ, 04050

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «БУРЛЯ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF BURLYA AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 3289/10)

Стислий виклад рішення від 06 листопада 2018 року

У вересні 2002 року відбулися збори жителів селища, на яких вони вимагали виселення ромів із селища. Того ж дня Петрівська селищна рада Іванівського району Одеської області (далі – селищна рада) ухвалила рішення про виселення осіб ромської етнічної групи (далі – роми) з території селища. Селищний голова та працівники місцевої міліції порадили заявникам, дев'ятнадцятьом ромам, покинути селище, оскільки мав початися «погром» їх будинків. Згодом натовп з кількох сотень людей вчинили погром, пошкодивши майно ромів. Працівники міліції були присутні під час «погрому», проте не вживали заходів щоб його зупинити. Частина заявників під час «погрому» перебувала в селищі, а частина задалегідь виїхала. Заявники стверджували, що після нападу їм довелося переїхати в інше місто та проживати з родинами в неналежних умовах.

У зв'язку з подією Іванівський райвідділ міліції порушив кримінальну справу щодо невстановлених осіб за підозрою у хуліганстві, вчиненому групою осіб. Слідство неодноразово призупинялось та відновлювалося до остаточного призупинення у березні 2009 року у зв'язку з невстановленням винних осіб.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), що напад на їхні будинки та заповідання їм шкоди становили нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження, відповідальність за яке несла держава, оскільки державні органи були причетні до нападу, не захистили їх від нього та не провели ефективного розслідування у зв'язку з цим. Вони також стверджували, що держава була відповідальна за погіршення їхніх житлових умов у зв'язку з переселенням. Крім того, вони скаржилися, що з огляду на зазначене вони зазнали дискримінації через їхню ромську етнічну приналежність у порушення статті 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 3 Конвенції.

Також заявники скаржилися за статтею 8 Конвенції на неспроможність відповідальної за напад на їхні будинки держави-відповідача захистити їх від нього та провести його ефективне розслідування, а також, що держава несла відповідальність за неналежні житлові умови, в яких вони жили після переселення. Вони також скаржилися, що з огляду на зазначене вони зазнали дискримінації через їхнє ромське походження у порушення статті 14 Конвенції у поєднанні зі статтею 8 Конвенції.

Крім того, заявники скаржилися до Європейського суду на порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції окремо та у поєднанні зі статтею 14 Конвенції у зв'язку із заповідання їхнім будинкам шкодою та знищенням їхніх предметів побуту та за статтею 13 Конвенції на відсутність ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з їхніми скаргами.

Розглянувши скарги заявників Європейський суд констатував порушення матеріального та процесуального аспектів статті 3 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції вказавши, зокрема, що працівники міліції не вжили жодних заходів для захисту будинків заявників від нападу і жодної об'єктивної причини їхньої бездіяльності наведено не було; рішення селищної ради та присутність і пасивність працівників міліції на місці нападу виглядали, як офіційне схвалення нападу; та напад становив таке, що принижує гідність, поводження, зокрема, з огляду на ставлення державних органів. Також Європейський суд вказав, що розслідування цих подій не було ефективним.

Разом з тим, з огляду на наведені аналіз та висновки Європейський суд зазначив, що ситуація заявників, які за їхніми твердженнями перебували поза межами своїх будинків під час зазначених подій, не підпадає під дію статті 3 Конвенції окремо або у поєднанні зі статтею 14 Конвенції та відхилив їх скарги відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Щодо скарг заявників за статтею 8 Конвенції Європейський суд зазначив, що заповідання будинкам заявників шкода становила серйозне та необґрунтоване втручання у право заявників на повагу до їхнього приватного та сімейного життя та житла. Європейський суд

дійшов висновку, що з огляду на роль органів влади до і під час нападу на будинки заявників, а також не проведення ними ефективного розслідування такого нападу, було порушено статтю 8 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції.

Скарги заявників за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції Європейський суд визнав необґрунтованими та відхилив їх відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції. Розглянувши скарги заявників за статтею 13 Конвенції, Європейський суд зазначив, що немає необхідності розглядати їх окремо, оскільки вони входять до вже розглянутих скарг за статтями 3 та 8 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* вилучити зі свого реєстру заяву у частині, яка стосується сімнадцятого заявника;
2. *Постановляє*, що дружина вісімнадцятого заявника, пані Любов Леснітвна Циня, має право продовжувати це провадження замість нього;
3. *Оголошує* неприйнятною заяву у частині, яка стосується шістнадцятого заявника;
4. *Оголошує*:
прийнятними
(а) скарги за статтею 3 Конвенції окремо та у поєднанні зі статтями 13 та 14 Конвенції, подані другим, третім, заявниками з шостої до дев'ятої, одинадцятим, заявниками з тринадцятого до п'ятнадцятого, вісімнадцятим та дев'ятнадцятим заявниками; та
(б) скарги за статтею 8 Конвенції окремо та у поєднанні зі статтями 13 та 14 Конвенції;
5. *Оголошує* решту скарг у заяві неприйнятними;
6. *Постановляє*, що було порушено матеріальний аспект статті 3 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції щодо другого, третього, заявників з шостої до дев'ятої, одинадцятого, заявників з тринадцятого до п'ятнадцятого, вісімнадцятого та дев'ятнадцятого заявників;
7. *Постановляє*, що було порушено процесуальний аспект статті 3 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції щодо другого, третього, заявників з шостої до дев'ятої, одинадцятого, заявників з тринадцятого до п'ятнадцятого, вісімнадцятого та дев'ятнадцятого заявників;
8. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції у поєднанні зі статтею 14 Конвенції у зв'язку з роллю, яку органи влади відіграли перед початком та під час нападу на будинки заявників, та не проведенням ними ефективного розслідування нападу;
9. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати решту аспектів скарги заявників;
10. *Постановляє*, що
(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити такі суми, що мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
(i) 11 000 (одинадцять тисяч) євро другому, третьому, заявникам з шостої до дев'ятої, одинадцятому, заявникам з тринадцятого до п'ятнадцятого, вісімнадцятому та дев'ятнадцятому заявникам та додаткового суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;
(ii) 9 000 (дев'ять тисяч) євро першому, четвертому, п'ятій, десятому та дванадцятому заявникам та додаткового суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;
(б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
11. *Відхиляє* решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»